

1. Ταυτότητα ενότητας

1.Θέμα: Ρατσισμοί και διακρίσεις

2. Προτεινόμενες τάξεις: Γ΄-ΣΤ΄

3. Δημιουργός/οί: Άγγελος Χατζηνικολάου. Επεξεργασία: Τριανταφυλλιά Κωστούλη

4. Διάρκεια (σε διδακτικές ώρες): 8-10 δίωρα γλώσσας. Ταυτόχρονα σε συνεργασία με το μουσικό για τις 4 ώρες μουσικής και 4 ώρες των τεχνικών εξασφαλίζονται επιπλέον 8 ώρες μέχρι την ολοκλήρωσή του.

2. Στόχοι

Ενδεικτικοί στόχοι Κοινωνικού Γραμματισμού.

- Να κατανοήσουν οι μαθητές/τριες ότι οι διαφορές μεταξύ των ανθρώπων είναι αποτέλεσμα ιστορικών, οικονομικών πολιτικών και γεωγραφικών περιστάσεων.
- Να κατανοήσουν ότι όταν εκδηλώνονται αρνητικές αντιλήψεις, στάσεις ή συμπεριφορές από κυρίαρχες πλειοψηφίες σε βάρος ατόμων λόγω κάποιων φυσικών χαρακτηριστικών (όπως είναι το χρώμα μαλλιών, χρώμα δέρματος, πάχος, φύλο, αναπηρία κλπ.) ή λόγω της γλώσσας, της θρησκείας, του πολιτισμού και του τρόπου ζωής κάποιων ομάδων, τότε προσβάλλεται η ανθρώπινη αξιοπρέπεια.
- Να κατανοήσουν ότι η κανονικότητα είναι κοινωνική κατασκευή.
- Να κατανοήσουν ότι οι διακρίσεις και ο ρατσισμός οδηγούν σε αποκλεισμούς και δημιουργούν αισθήματα πόνου, αγωνίας φόβου κλπ. σε εκείνους που τα υφίστανται.
- Να κατανοήσουν ότι η άγνοια εύκολα χρησιμοποιείται για την αποδοχή λανθασμένων και ψεύτικων εικόνων για άλλους λαούς ή άλλες κοινωνικές ομάδες και δημιουργεί/επιβεβαιώνει προκαταλήψεις και στερεότυπα εις βάρος αυτών των ομάδων.
- Να κατανοήσουν ότι στην ιστορική πορεία της ανθρωπότητας πάντοτε οι λαοί ήρθαν σε επαφή με άλλους λαούς και δέχτηκαν επιδράσεις (βλ. Βυζαντινή ιστορία Ε΄ δημοτικού).

- Να κατανοήσουν ότι η ισότητα δεν είναι συνώνυμο της ομοιογένειας ή της ισοπέδωσης και ότι η παραδοχή της διαφοράς σημαίνει σεβασμό της ανθρώπινης προσωπικότητας.
- Να κατανοήσουν ότι όταν είμαστε αλληλέγγυοι, όταν συνειδητοποιήσουμε τις ανάγκες των ανθρώπων που έχουν υποστεί ρατσιστικές συμπεριφορές και αποκλεισμούς, τότε αντιλαμβανόμαστε ότι μπορούμε να διδαχθούμε περισσότερα .
- Να κατανοήσουν οι μαθητές/-τριες ότι οι διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στα άτομα δεν μπορεί να είναι αιτία διαίρεσης, γιατί ο καθένας μπορεί να εκτιμήσει τα πολλά πλεονεκτήματα που υπάρχουν όταν ζει σ' έναν κόσμο - όπως το σχολείο - που συνυπάρχουν παιδιά από πολλούς πολιτισμούς.

Ενδεικτικοί στόχοι γλωσσικού γραμματισμού

- Να καλλιεργήσουμε ποικίλα είδη προφορικού λόγου: συζήτηση για το υπό μελέτη θέμα, καταγραφή απόψεων, ανάπτυξη επιχειρηματολογίας από τα μέλη της σχολικής κοινότητας.
- Να κατανοήσουν τα παιδιά την ποικιλία και τις διαφορές του γραπτού λόγου σε κείμενα που μιλούν για το θέμα: κατανόηση των θέσεων που οι συγγραφείς στα επιλεγόμενα κείμενα χρησιμοποιούν. Σύγκριση των θέσεων και μελέτη των διαφορετικών θέσεων που οι συγγραφείς προτείνουν καθώς και ανάδειξη των διαστάσεων του φαινομένου του ρατσισμού που προβάλλουν.
- Να εξοικειωθούν οι μαθητές/τριες με το σχετικό λεξιλόγιο για το ρατσισμό και τις γλωσσικές επιλογές (σύνταξη προτάσεων, παρουσίαση υποκειμένων, αποσιώπηση υποκειμένων κλπ.) που χρησιμοποιούνται ανάλογα με το είδος του κειμένου (λογοτεχνικό, δημοσιογραφικό, νομικό, θρησκευτικό κλπ.) και την ιδεολογία που επιθυμεί να μεταδώσει ο/η συγγραφέας. Εξοικείωση με τον εντοπισμό και την πλαισιωμένη κατανόηση λεξιλογίου και συντακτικών δομών και εκφράσεων που έχουν ρατσιστικό περιεχόμενο.
- Καλλιέργεια γραπτού λόγου: διαπραγμάτευση του θέματος μέσα από τη χρήση κειμενικού είδους ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών.
- Εξοικείωση με την μετατροπή του συνεχούς αφηγηματικού κειμένου σε δρώμενο. Οργάνωση παρουσιάσής του με το απαιτούμενο ύφος του λόγου με

τον τρόπο που μέσα από το συγκεκριμένο κειμενικό είδος ο/η συγγραφέας μιλά για το ζήτημα του ρατσισμού και των διακρίσεων.

- Παραγωγή κειμενικών ειδών (π.χ. αφήγησης, πρωτο-επιχειρηματολογίας) μέσα από την αξιοποίηση ποικίλων σημειωτικών τρόπων (εικόνας, ήχου κλπ.) και μετατροπή των πολυτροπικών κειμένων σε μονοτροπικά (ή και το αντίστροφο).

3. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Η διαδικασία όπως αναπτύσσεται στα δίωρα είναι ενδεικτική. Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να την τροποποιήσει, να ανατρέψει σημεία αυτής ή να επιλέξει κάποια στοιχεία της προτεινόμενης προσέγγισης, συνδυάζοντας αυτά με άλλα κείμενα.

1^ο Δίωρο

Επιλογή θέματος: Σχεδιάζουμε το θέμα από τις αρχές Μαρτίου με αφορμή την Παγκόσμια Μέρα κατά του Ρατσισμού (21 Μαρτίου). Η συζήτηση, που μπορεί να προκληθεί από τον /την εκπαιδευτικό με αφορμή μια αφίσα, ένα τηλεοπτικό μήνυμα ή μια σχετική ανακοίνωση στον τύπο, για τις τάξεις Δ', Ε' και Στ' μπορεί να εκκινεί από το πώς το θέμα αυτό αντιμετωπίζεται και συζητείται στην κοινωνία για να οδηγηθεί στο σχολείο και στις στάσεις της σχολικής κοινότητας ή το αντίστροφο.

Η προφορική συζήτηση και τι καλλιεργεί: Δεξιότητες του σχολικού γραμματισμού

Η επιλογή του θέματος μπορεί να γίνει μέσα από συζήτηση που εμπεριέχει μια σειρά από δραστηριότητες που καλλιεργούν σημαντικές δεξιότητες και στρατηγικές του σχολικού γραμματισμού. Ενδεικτικά προτείνουμε την: καταγραφή στον πίνακα των απόψεων που οι μαθητές/τριες μπορεί να διατυπώσουν γύρω από το φαινόμενο του ρατσισμού και των διακρίσεων στην τοπική και ευρύτερη κοινωνία. Η συζήτηση μπορεί να εκκινεί από αφηγήσεις των μαθητών/-τριών για φαινόμενα ρατσισμού καθώς και από σχετικές συμπεριφορές που αντιμετώπισαν ή είδαν άλλους να αντιμετωπίζουν στην κοινότητά τους. Μπορεί να αναφέρεται στις επιπτώσεις των συμπεριφορών αυτών σε ανθρώπους ή να εμπεριέχει προτάσεις για την ανάληψη δράσεων κατά του ρατσισμού κλπ. Η συζήτηση μπορεί να οδηγηθεί στην ανάδειξη της ευθύνης μας ως σχολείου για δράσεις κατά του ρατσισμού και υπέρ του σεβασμού των ανθρώπων.

Επειδή η συζήτηση – ιδιαίτερα σε μικρές τάξεις - μπορεί να μη προχωρά σε βάθος αλλά να είναι μια λίστα από ανεπεξέργαστες θέσεις ή προτάσεις που οι μαθητές/τριες διατυπώνουν, αυτές οι θέσεις/προτάσεις μπορούν να οργανωθούν, π.χ. με τη μορφή σχεδιαγράμματος έτσι ώστε τα παιδιά να συνειδητοποιήσουν αν σε κάποιες διαστάσεις του θέματος δεν διατύπωσαν εκτενείς απόψεις ή αν οι απόψεις τους ήταν παρόμοιες ή δεν είχαν βάθος. Με βάση το σχεδιάγραμμα αυτό, που απηχεί τη στάση της σχολικής κοινότητας και των ίδιων των παιδιών απέναντι στο θέμα, μπορεί να προκύψει η ανάγκη να εμπλουτίσουν τα παιδιά τις γνώσεις τους για το θέμα ή να τεκμηριώσουν τις (αρχικά ίσως ασαφείς και ανεπεξέργαστες) προτάσεις τους. Αναδεικνύεται, επομένως με τον τρόπο αυτό, η ανάγκη για αναζήτηση σχετικών πηγών από όπου οι μαθητές/-τριες θα μπορούσαν να αντλήσουν περισσότερες πληροφορίες για μια πιο ουσιαστική κατανόηση των ποικίλων διαστάσεων του θέματος, καθώς και για τα πρόσωπα ή τις οργανώσεις που ασχολούνται με το θέμα. Εναλλακτικά, μέσα από τη διαδικασία αυτή – την καταγραφή της στάσης που η σχολική τάξη έχει για το θέμα - προβάλλει με φυσικό τρόπο (χωρίς να επιβάλλεται από τον/την εκπαιδευτικό) η ανάγκη για αξιοποίηση ποικίλων πηγών που αναφέρονται στο υπό διερεύνηση θέμα. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα κείμενα που εισέρχονται με τον τρόπο αυτό στη σχολική τάξη (προτείνονται από τους μαθητές/τριες) δεν φοβίζουν τα παιδιά. Αντίθετα, αποτελούν υλικό που θα τους/τις βοηθήσει να αντλήσουν επιχειρήματα για να ισχυροποιήσουν τις θέσεις τους ή να απορρίψουν τις θέσεις συμμαθητών/τριών τους. Η αναζήτηση των πηγών αυτών αποτελεί επίσης σημαντικό κομμάτι της όλης διαδικασίας. Τα παιδιά μπορούν να προτείνουν πιθανές πηγές, όπως χρήση διαδικτύου, αξιοποίηση της βιβλιοθήκης του σχολείου, χρήση άλλων βιβλίων ή εφημερίδων κλπ.

Μέσα από την αναζήτηση αυτή, που καλλιεργεί ποικίλες αναγνωστικές στρατηγικές, τα παιδιά και ο/η εκπαιδευτικός συγκεντρώνουν ποικίλο υλικό από παραμύθια μέχρι το κείμενο της Σύμβασης των Δικαιωμάτων. *Ενδεικτικές δραστηριότητες:* Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να φέρει μια σειρά από κείμενα γύρω από το θέμα. 2-3 από τα κείμενα αυτά μπορούν να δοθούν στα παιδιά που, χωρισμένα σε ομάδες, διαβάζουν τα κείμενα αυτά, αξιοποιώντας πληροφορίες που διατυπώνονται στον τίτλο, σε υπότιτλους, σε εικόνες κλπ. με τελικό στόχο τα υπό μελέτη κείμενα να συζητηθούν εκτενέστερα στην τάξη. Η διαδικασία αυτή δεν είναι απαραίτητο να καταλήξει σε υιοθέτηση όλων των κειμένων. Κάποια κείμενα μπορεί και να

απορριφθούν. Ωστόσο, και τα κριτήρια για την υιοθέτηση και/ή απόρριψη κειμένων (μεγάλη έκταση, δύσκολο λεξιλόγιο, μη συνάφεια με το θέμα) μπορούν επίσης να αποτελέσουν αντικείμενο συζήτησης. Είναι σημαντικό εδώ να τονιστεί ότι, ακόμη και αν τα γραπτά κείμενα τα φέρει ο/η εκπαιδευτικός, οι μαθητές/τριες μπορούν να έρθουν στη τάξη με προφορικά κείμενα, αφηγήσεις ατόμων από την οικογένεια ή την τοπική κοινότητα.

Μέσα από τη διαδικασία της επιλογής των κειμένων αυτή τα παιδιά αρχίζουν σταδιακά να εξοικειώνονται με ποικίλα κείμενα για ένα θέμα, να κατανοούν ότι σε διαφορετικά κείμενα η ίδια θέση μπορεί να παρουσιάζεται με διαφορετικό τόπο. Επίσης, εξοικειώνονται με το πώς αναζητούν πληροφορίες, πώς διαβάζουν διαγωνίως ένα κείμενο (χωρίς να επηρεάζονται από τις άγνωστες λέξεις που μπορεί να έχουν). Οι στρατηγικές αυτές δεν είναι χωρίς νόημα. Συνδέονται με συγκεκριμένα ερωτήματα που τα ίδια τα παιδιά ή οι συμμαθητές/τριές τους έχουν διατυπώσει.

Εναλλακτικά, μπορεί η τάξη να ξεκινήσει με ένα κείμενο που μπορεί να είναι ‘Το Χαρούμενο λιβάδι’ (απόσπασμα του οποίου υπάρχει στο βιβλίο της Γ’ δημοτικού) και στη συνέχεια να οδηγηθεί σε επιπλέον κείμενα που να διαφωτίζουν την τάξη για άλλες πτυχές του υπό διερεύνηση θέματος.

Για την Γ’ τάξη το σχετικό κείμενο της Φ. Νικολούδη (‘Το Χαρούμενο Λιβάδι’) μπορεί να αποτελέσει αφορμή για συζήτηση. (Άλλωστε συμπίπτει περίπου η χρονική περίοδος διδασκαλίας). Ενδεικτικά μπορεί να χρησιμοποιηθεί το κείμενο της Νικολούδη και για τις άλλες τάξεις. Καλό είναι, αν υπάρχει δυνατότητα να εξασφαλιστεί το βιβλίο της Φ. Νικολούδη από κάποια βιβλιοθήκη ή να το προμηθευτεί το σχολείο, αν τα οικονομικά το επιτρέπουν.

Στρατηγικές επεξεργασία του αποσπάσματος ή και όλου του κειμένου, αν αυτό καταστεί δυνατόν

Ποικιλία πρακτικών προσέγγισης του κειμένου ανάλογα με την τάξη: π.χ. στις μεγάλες τάξεις τα παιδιά μπορούν να χωριστούν σε ομάδες και να παρουσιάσουν τα βασικά στοιχεία του κειμένου: εικονογράφηση, ενότητες-κεφάλαια. Κάνουν υποθέσεις με βάση τη συζήτηση για τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να παρουσιαστεί ένα τέτοιο θέμα μέσα από ένα παραμύθι, διαβάζοντας το οπισθόφυλλο ή ό,τι άλλο κρίνεται από το βιβλίο εκείνη τη στιγμή.

Στη συνέχεια μπορεί να διαβαστεί το κείμενο με τρόπους που θα επιλέξει ο/η εκπαιδευτικός. Η συζήτηση ανακύπτει αβίαστα, μια και τα παιδιά μέσα από την ανάγνωση θα πάρουν

απαντήσεις για το αν οι υποθέσεις τους έχουν επαληθευτεί μέσα από το κείμενο. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η μελέτη του κειμένου δεν είναι επιβαλλόμενη. Η τάξη προσεγγίζει το κείμενο με στόχο να επαληθεύσει ή να διαψεύσει μέρος ή το σύνολο των υποθέσεων που είχε διατυπώσει σχετικά με το θέμα (βλέπε σχετικές δραστηριότητες στην αρχή).

Οι τρόποι επεξεργασίας του κειμένου διαφοροποιούνται ανάλογα με την τάξη. Με μαθητές/τριες από τις μεγαλύτερες τάξεις συζητάμε : γιατί διαβάζουμε αυτό το παραμύθι. Προσπαθούμε να ανακαλύψουμε την αλήθεια που κρύβεται πίσω από την ιστορία- παραμύθι, για να κατανοήσουμε καλύτερα το φαινόμενο του ρατσισμού. (Πίσω από κάθε μύθο κρύβεται μια αλήθεια). Η έμφαση δεν είναι στο να εντοπιστούν απλώς οι ήρωες της ιστορίας αλλά να αναδειχτεί ο τρόπος με τον οποίο λειτουργούν στην ιστορία και οι σχέσεις εξουσίας που οικοδομούνται. Ποιοι/ποιες κατέχουν τη δύναμη με το λόγο, ποιο παρουσιάζονται να ακούν εξουσία και ποιοι να υποφέρουν; Με ποια γλωσσικά και οπτικά μέσα παρουσιάζονται οι διαφοροποιήσεις αυτές; Η συζήτηση επικεντρώνεται στο πώς αυτή η διαφορά στην εξουσία παρουσιάζεται με γλωσσικά και οπτικά μέσα (ζωγραφιές του κειμένου, π.χ., αν η τάξη έχει πρόσβαση στο κείμενο). Τι είδους στοιχεία (επίθετα, επιρρήματα, περιγραφές κλπ.) χρησιμοποιούνται για να τονίσουν την εξουσία των ισχυρών απέναντι στους ανίσχυρους; Με τον τρόπο αυτό η χρήση της γλώσσας (και της 'γραμματικής') δεν γίνεται αποπλαισιωμένα αλλά συνδέεται με τα νοήματα που τα διάφορα γλωσσικά στοιχεία εκφράζουν.

Με τις μικρές τάξεις προσαρμοζόμαστε ανάλογα σε απλούστερη διαδικασία.

3^ο-4^ο Δίωρο

Κείμενα που χρησιμοποιούνται

Κείμενο: Το Χαρούμενο Λιβάδι. Το κείμενο παρατίθεται αυτούσιο στο Παράρτημα.

Δραστηριότητες αξιοποιώντας και στοιχεία από το μάθημα των τεχνικών

1. Κατασκευή –μετατροπή σε κόμικ του κειμένου με σκηνές που οι αντίστοιχες ομάδες της τάξης θα επιλέξουν ως 'σημαντικές' σύμφωνα με αυτούς. Παρουσίαση του κόμικ και αιτιολόγηση των επιλογών τους.

α) σκηνή: μαργαρίτες με παπαρούνα

- Ζωγραφίζουν τα παιδιά μαργαρίτες και τις κολλούν σε χαρτί του μέτρου.
- Στη συνέχεια γράφουν και δίνουν σε κάθε μια λόγο αντίστοιχο του κειμένου. Αντιγράφουν πλήρως το λόγο ή χρησιμοποιούν δικές τους φράσεις κατά ομάδες.

β) σκηνή: το χαρούμενο λιβάδι.

- Σε χαρτί του μέτρου τα παιδιά ζωγραφίζουν διάφορα λουλούδια.
- 2. Καταγραφή των αισθημάτων, που δημιουργούνται στις μαργαρίτες όπως αυτά φαίνονται να διαμορφώνονται από το λόγο τους από ομάδα.
- 3. Καταγραφή των αισθημάτων της παπαρούνας από ομάδα. Αυτές οι δυο καταγραφές θα μας βοηθήσουν στην δραματοποίηση, οπότε αυτοί ή αυτές που θα αναλάβουν ρόλους θα μπορούν πιο εύκολα να αποδώσουν το απαιτούμενο ύφος . (Ενδεικτική άσκηση της καταγραφής στο παράρτημα στο 2^ο δίωρο)

5^ο-6ο δίωρο.

Κείμενα που χρησιμοποιούνται:

Νότια Αφρική.... . Όνειρο M L. King και

2^ο Άρθρο Σύμβασης των Δικαιωμάτων του παιδιού.

Άρθρο 9 του πρώτου Ελληνικού Συντάγματος του 1843.

Επιστολή Αποστόλου Παύλου προς Γαλάτες, Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο (Παράρτημα).

Δραστηριότητες γύρω από το κείμενο ή τα κείμενα

1. Μελέτη και καταγραφή της ειδικής- διαφορετικής μορφής βίας στο κείμενο Νότια Αφρική. Για την κατανόηση του κειμένου απαιτούνται παράπλευρες δραστηριότητες. Ενδεικτικά προτείνονται οι παρακάτω.
  - Διερεύνηση στο διαδίκτυο για το καθεστώς του apartheid στη Ν Αφρική.
  - Διερεύνηση στο διαδίκτυο για τη ζωή του Ν. Μαντέλα ως αγωνιστή κατά του ρατσισμού και των διακρίσεων εις βάρος των Μαύρων.
2. Συζήτηση με παραδείγματα για ανισότητες για ένα παιδί θύμα του apartheid
3. Συζήτηση τον τρόπο που οι περιγραφές αυτές αφορούν το στενό κύκλο των παιδιών. Συζήτηση για ένα παιδί μετανάστη, που δεν ξέρει καλά την τοπική γλώσσα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει στο σχολείο ή στη γειτονιά.
  - Διερεύνηση στο διαδίκτυο για τη ζωή του M L. King και τους αγώνες του κατά των ρατσιστικών συμπεριφορών και των διακρίσεων κατά των μαύρων πολιτών των ΗΠΑ
  - Μελέτη και συζήτηση για το όνειρο του M L. King.
4. Μελέτη για συνειδητοποίηση και εφαρμογή του άρθρου 2 της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού.

5. Συζήτηση για το διαφορετικό λόγο και ύφος του κάθε κειμένου με στόχο όμως το σεβασμό της ανθρώπινης ύπαρξης και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας

Άλλες δραστηριότητες (για τις μικρές τάξεις) /διακειμενικές συνδέσεις

1. Σε χαρτί του μέτρου γράφουμε το όνειρο του M L. King και το κρεμάμε ως σύνθημα σε περίοπτη θέση στο σχολείο για την ημέρα της 21^{ης} Μαρτίου.
2. Σε Χαρτί του μέτρου γράφουν παιδιά το άρθρο 2 της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού
3. Σε Χαρτί του μέτρου γράφουμε το άρθρο 9 του πρώτου ελληνικού συντάγματος του 1843 και το κρεμάμε σε περίοπτη θέση στο σχολείο.
4. Σε χαρτί του μέτρου γράφουμε την προς Γαλάτας επιστολή του Αποστόλου Παύλου και το κρεμάμε.

Οι δραστηριότητες αυτές γίνονται για να εντοπίσουν τα παιδιά γνωστά συνθήματα και θέσεις/αρχές από διάφορες ιστορικές περιόδους, να συζητήσουν την ιδεολογία που κρύβεται πίσω από αυτές σε σχέση με τα ιστορικά συφραζόμενα και να δουν μέσα από τη διακειμενική τους πλαισίωση το πώς η ανθρωπότητα τοποθετήθηκε ιστορικά σε ένα σημαντικό θέμα.

Γραπτός λόγος

Έχοντας συλλέξει τις πληροφορίες αυτές, τα παιδιά σκέφτονται τρόπους κοινωνικής δράσης. Τι μπορούν να κάνουν τα ίδια ως σχολική κοινότητα γύρω από το θέμα αυτό; Μια πρόταση που μπορεί να αναδυθεί μέσα από τη συζήτηση είναι να δημιουργήσουν τα παιδιά μια διασκευή του παραμυθιού της Φ. Νικολούδη.

1. Συζήτηση για το τι σημαίνει διασκευή ενός κειμένου και για ποιο ή ποιους λόγους πραγματοποιείται; Σε ποιους θα απευθυνθούν τα παιδιά με τη διασκευή αυτή; Ο επικοινωνιακός στόχος πρέπει σε όλες τις περιπτώσεις να είναι σαφής.
2. Σε τι διαφέρει η διασκευή από το πρωτότυπο κείμενο;
3. Συζήτηση για το αν μας διευκολύνει ή μας δυσκολεύει στην κατανόηση του περιεχομένου του μηνύματος του αρχικού κειμένου.
4. Συζήτηση: μέχρι ποιου σημείου παρεμβαίνουμε και γιατί; (σεβόμαστε τη συγγραφέα).
5. Συζήτηση αν η διασκευή ανταποκρίνεται στην καταγραφή των αισθημάτων κλπ., που καταγράψαμε. Σύγκριση αποσπασμάτων ως προς το πώς αποδίδουν πτυχές της ιστορίας.

Ενδεικτική διασκευή του κειμένου Χαρούμενο Λιβάδι σε θεατρικό δρώμενο από τον Άγγελο Χατζηνικολάου (παράρτημα). Για τη συμμετοχή περισσότερων παιδιών χρησιμοποιούνται περισσότερες μαργαρίτες. Έχοντας υπόψη σας τη συζήτηση και τις καταγραφές, που πραγματοποιήσατε, μπορείτε να αλλάξετε και να εμπλουτίσετε τη διασκευή βάζοντας τις δικές διαστάσεις στο δρώμενο. Μπορείτε να συζητήσετε στην τάξη με τα παιδιά και να διαμορφώσετε το δικό σας δρώμενο αλλάζοντας την συγκεκριμένη πρόταση- διασκευή.

Επιμέρους δραστηριότητες

6. Επιλογή ρόλων για την πραγματοποίηση του δρώμενου.
7. Πρώτη παρουσίαση στην τάξη με την επιλογή των ρόλων. Συζήτηση μεταξύ των μελών της σχολικής κοινότητας για τις προταθείσες επιλογές και προτάσεις.
8. Συζήτηση -εντοπισμός επιπλέον προσώπων-ρόλων με ανάλογες σκηνικές απαιτήσεις. Προβληματισμός και συζήτηση για τον τρόπο που αυτοί βοηθούν τους ήρωες στο να ασκήσουν εξουσία πάνω σε άλλους Π.χ. ήλιος, σύννεφο, παραμυθάς, κλπ.

Άλλες δραστηριότητες.

1. Εικαστικές δραστηριότητες: Κατασκευή λουλουδιών (μαργαρίτες, παπαρούνες) με τρόπους που να απηχούν τη σχέση τους και το ρόλο τους στην ιστορία.
2. Συζήτηση για μουσική επένδυση και ζητείται η συνδρομή του μουσικού του σχολείου.
3. Προετοιμασία για την παράσταση- παρουσίαση του δρώμενου.
4. Τραγούδι «Τα παιδιά ζωγραφίζουν στον τοίχο» του Χατζηνάσιου στην ώρα της μουσικής

7^{ο+} δώρο

Παρουσίαση του δρώμενου την 21^η Μαρτίου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Παρατίθενται τα κείμενα ολόκληρα

Το χαρούμενο λιβάδι

*Η Μελίνα απολαμβάνει τα δώρα του Ελτόν.
Τρώει τη σοκολάτα της και διαβάζει το βιβλίο
που της δώρισε.*

Κάποτε, λίγο πιο μακριά από το μέρος που μένουμε, υπήρχε ένα λιβάδι. Όλοι έλεγαν πως ήταν το ωραιότερο λιβάδι που είχαν δει ποτέ. Ήταν γεμάτο κάτασπρες μαργαρίτες. Οι μαργαρίτες ήταν πολύ αγαπημένες και περνούσαν όμορφα μαζί. Ώσπου μια μέρα μια παπαρούνα φύτρωσε δίπλα τους. Σε λιγάκι μαζεύτηκαν όλες οι μαργαρίτες γύρω από το καινούριο φυτό. Άλλες το κοίταζαν με περιέργεια, άλλες με θαυμασμό κι άλλες του γύριζαν την πλάτη, γιατί δεν το ήθελαν στο λιβάδι τους.

– Αυτή είναι κατακόκκινη κι εμείς ολόασπρες, είπε μια ψηλομούτα μαργαρίτα. Κοίτα πως διαφέρει από εμάς! Κοιτάξτε τα φύλλα της πόσο άγρια είναι! Και το κοτσάνι της είναι όλο αγκάθια! Μας χαλάει την ομορφιά του λιβαδιού. Αδύνατο να ανεχτώ εγώ, μια άσπρη, κάτασπρη μαργαρίτα, να μείνω μαζί της. Δε θέλω ένα τέτοιο λουλούδι δίπλα μου.

– Τι είναι αυτά που λέτε; είπε η γιαγιά μαργαρίτα, που τη φώναζαν Γιαγιά Μαργαριτένια και που όλες οι μαργαρίτες άκουγαν τη γνώμη της γιατί ήταν σοφή. Ο παππούς σας, που είχε πολλούς φίλους, μου έλεγε πως υπάρχουν κι αλλού λιβάδια που έχουν μαργαρίτες και παπαρούνες μαζί. Αυτός και οι φίλοι του περνούσαν πολύ ωραία εκεί, γιατί και οι παπαρούνες είναι λουλούδια σαν κι εμάς. Γι' αυτό, εγώ σας λέω να την αφήσουμε να μείνει μαζί μας. Δεν πρόκειται να μας κάνει κανένα κακό.

– Τι λες; έκανε θυμωμένα μια άλλη μαργαρίτα. Κι αν δίπλα σ' αυτή την παπαρούνα ξεφυτρώσει κι άλλη και κάνουν παπαρουνάκια, τότε θα γεμίσει το λιβάδι μας με παπαρουνοπαιδάκια. Δε θέλω τα μαργαριτάκια μου να παίζουν μαζί τους.

– Αυτή διαφέρει από εμάς. Πώς μπορούμε να ταιριάξουμε;

– Κι εμείς οι μαργαρίτες διαφέρουμε μεταξύ μας κι όμως ταιριάξαμε, είπε η Μαργαρίτα-Ρίτα, μια άλλη μαργαρίτα που από την αρχή κοίταζε με συμπάθεια την παπαρούνα.

– Πώς διαφέρουμε μεταξύ μας, αφού είμαστε όλες άσπρες; απόρησαν οι υπόλοιπες μαργαρίτες.

Κι άρχισαν να μετρούν τα φύλλα τους, τα κοτσάνια τους και τις ρίζες τους. Κατάλαβαν ότι είχαν αρκετές διαφορές. Έτσι με τον καιρό, άρχισαν να γίνονται φίλες με την παπαρούνα. Περνούσαν πολύ καλά όλες παρέα. Η παπαρούνα είχε γίνει μέλος της ομάδας τους, κι ας ήταν Κόκκινη. Κατάλαβαν πως Ούτε ΤΟ φαγητό τους τρώει Ούτε τον ήλιο τους παίρνει. Εφταναν όλα για όλους. Είχαν ακούσει μάλιστα τους ανθρώπους να λένε πως, τώρα που το λιβάδι ήταν ασπροκόκκινο, τους άρεσε περισσότερο.

Βιβλίο Γλώσσας Γ Δημοτικού τ.3^ο

Διασκευασμένο απόσπασμα από το βιβλίο της Φυλλιώς Νικολούδη

Το χαρούμενο λιβάδι, εκδ. Ελληνικό Γράμματα

1. Ενδεικτική ‘σκαλωσιά’ για τον εντοπισμό του πράξεων και των συναισθημάτων των ηρώων

Με την καταγραφή θα μπορέσετε όλα τα παιδιά να βοηθήσετε στην απόδοση του δρώμενου.

1. Γράψε τι αισθανόταν η πρώτη μαργαρίτα απέναντι στην παπαρούνα..
2. Προσπάθησε να βρεις τα λόγια της πρώτης μαργαρίτας και να μας πεις τι δε σου άρεσε από τα λόγια που είπε στην ιστορία μας.
3. Ποια είναι τα λόγια της γιαγιάς μαργαρίτας; Τι δηλώνουν άραγε;

4. Μίλησε καθόλου η παπαρούνα;
5. Τι πιστεύετε ότι αισθανόταν άραγε η παπαρούνα όσο μιλούσαν οι μαργαρίτες;
6. Τι φανέρωναν άραγε από τη συμπεριφορά τους κάποιες μαργαρίτες;

3^ο Δίωρο

Το χαρούμενο λιβάδι

(Απόσπασμα)

Της Φιλίως Νικολούδη. Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα

Διασκευασμένο σε θεατρικό δράμα: Άγγελος Χατζηνικολάου

Παραμυθιά: Κάποτε, εδώ κοντά στο μέρος, που μένουμε, υπήρχε ένα λιβάδι. Όλοι έλεγαν πως ήταν το ωραιότερο λιβάδι, που είχαν δει ποτέ. Ήταν γεμάτο άσπρες, κάτασπρες μαργαρίτες. Οι μαργαρίτες ήταν πολύ αγαπημένες και περνούσαν όμορφα μαζί. **(Δυο λεπτά μουσική Vivaldi 4 εποχές)**

Μια βραδιά έβρεχε ως που να ξημερώσει. Από νωρίς το απόγευμα άρχισαν να πέφτουν οι πρώτες ψιχάλες. Όταν σκοτεινίασε, ο ουρανός μαύρισε. Παντού μαυρίλα και κάπου -κάπου στην αρχή αραιά έσκιζαν τη μαυρίλα από βάθος κάποιες αστραπές και ακουγόταν αχνά οι βροντές. **(Ακούγεται η μουσική του Χατζηδάκη: όταν έρχονται τα σύννεφα).** Όσο περνούσε η ώρα οι αστραπές ερχόταν πιο κοντά. Έσκιζαν με δύναμη από την ανατολή ως τη δύση τον ουρανό, τον φώτιζαν και σε δευτερόλεπτα δυνατές βροντές ξεσήκωναν το σύμπαν. Τώρα οι ψιχάλες έγιναν πιο μεγάλες και πιο δυνατές και σε λίγο μαζί με μια δυνατή αστραπή που τη συνόδευε μια απίστευτα δυνατή βροντή ξέσπασε η μπόρα.

Όλη τη νύχτα η βροχή άλλοτε χαμήλωνε και άλλοτε δυνάμωνε. **(παύση για : vivaldi: Καταιγίδα 2 λεπτά και δρώμενο βροχής 2 λεπτά)** Το ξημέρωμα βρήκε το λιβάδι με τις μαργαρίτες βρεγμένο. Τα φύλλα τους κρεμασμένα. Τα σύννεφα ακόμα σκέπαζαν τον ουρανό. Αλλά να!!! σε λίγο τα χρώματα άλλαζαν στην ανατολή και όλα έδειχναν ότι θα έβγαινε ο ήλιος. **(Εισαγωγή από την Ανατολή : Χαϊνηδες, μετακινείται το σύννεφο που σκεπάζει τον ήλιο)**

Οι πρώτες ακτίνες του ήλιου έσκισαν τον ορίζοντα και έπεσαν πάνω στο λιβάδι. Οι κάτασπρες μαργαρίτες ξύπνησαν και άρχισαν να τινάζουν τα φύλλα τους, για να φύγουν από πάνω τους οι σταλαγματιές που έμειναν. Όλες ασχολούνταν με τον εαυτό τους. **(Οι μαργαρίτες τινάζουν το νερό από τα φύλλα τους)** Και τότε ξαφνικά ακούστηκε μια κραυγή

Μαργαρίτα 1.: ΑΑΑΑΑΑΑ!!! Τι είναι αυτό;

Παραμυθάς :Και παραδίπλα μια άλλη

Μαργαρίτα 2: Μια παπαρούνα, μια παπαρούνααααααα.

Παραμυθάς: Φώναζε γεμάτη έκπληξη. Σε λιγάκι μαζεύτηκαν όλες οι μαργαρίτες γύρω από το καινούριο φυτό. Άλλες το κοίταζαν με περιέργεια, άλλες με θαυμασμό, άλλες με υποψία κι άλλες του γύριζαν την πλάτη, γιατί δεν το ήθελαν στο λιβάδι τους.

Μαργαρίτα 3: Δες την αυτή θα φάει όλο το φαγητό μας από το χώμα. Τι θα κάνουμε;

Μαργαρίτα 4. Είναι επικίνδυνη θα πει όλο το νερό του λιβαδιού. Καλά σήμερα έβρεξε, όταν όμως σε λίγες μέρες θα αρχίσουν οι ζέστες και δεν θα ‘χουμε νερό, αυτή θα μας το πει όλο και θα μαραθούμε εμείς πιο γρήγορα. Κάτι πρέπει να γίνει

Μαργαρίτα 5. Ναι –ναι κάτι πρέπει να γίνει. Πρέπει οπωσδήποτε να φύγει από το λιβάδι μας και να γυρίσει στο δικό της. Δεν φτάνει η τροφή για άλλα φυτά.

Μαργαρίτα 6 Ψηλομύτα. Αυτή είναι κατακόκκινη κι εμείς ολόασπρες. Κοίτα πώς διαφέρει από εμάς! Κοιτάξτε τα φύλλα της πόσο άγρια είναι! Και το κοτσάνι της είναι όλο αγκάθια!

Μαργαρίτα 7 ψηλομύτα: Μας χαλάει την ομορφιά του λιβαδιού. Αδύνατο να ανεχτώ εγώ, μια άσπρη, κάτασπρη μαργαρίτα, να μείνω μαζί της. Δε θέλω ένα τέτοιο λουλούδι δίπλα μου.

Παραμυθάς: Τα σχόλια έδιναν και έπαιρναν. Και σε λίγο έφτασε κούτσα- κούτσα η γιαγιά μαργαρίτα που, που τη φώναζαν Γιαγιά Μαργαριτένια και που όλες οι μαργαρίτες άκουγαν τη γνώμη της, γιατί ήταν σοφή.

Γιαγιά Μαργαριτένια: Τι είναι αυτά που λέτε; είπε η γιαγιά μαργαρίτα. Ο παππούς σας, που είχε πολλούς φίλους, μου έλεγε πως υπάρχουν κι αλλού λιβάδια που έχουν μαργαρίτες και παπαρούνες μαζί. Αυτός και οι φίλοι του περνούσαν πολύ ωραία εκεί, γιατί και οι παπαρούνες είναι λουλούδια σαν κι εμάς. Γι' αυτό, εγώ σας λέω να την αφήσουμε να μείνει μαζί μας. Δεν πρόκειται να μας κάνει κανένα κακό.

Παραμυθός: Άλλες έδειχναν προσοχή στα λόγια της γιαγιάς Μαργαριτένιας και άλλες έκαναν επιφυλακτικούς μορφασμούς όσο μιλούσε, γιατί διαφωνούσαν μαζί τους.

Μαργαρίτα 8: Πάει η γιαγιά αρχίζει να το χάνει. Δεν ξέρει τι λέει

Μαργαρίτα 9 θυμωμένη: Τι λες γιαγιά. Κι αν δίπλα σ' αυτή την παπαρούνα ξεφυτρώσει κι άλλη και κάνουν παπαρουνάκια; Τότε θα γεμίσει το λιβάδι μας με παπαρουνοπαιδάκια. Δε θέλω τα μαργαριτάκια μου να παίζουν μαζί τους.

Μαργαρίτα 10 θυμωμένη: Έχει δίκιο η ξαδέρφη μου. Να σηκωθεί να φύγει η παπαρούνα από το λιβάδι μας. Γιαγιά δε μας τα λες καλά..

Μαργαρίτα 11. Αυτή διαφέρει από εμάς. Πώς μπορούμε να ταιριάξω με;

Μαργαρίτα 12 Ρίτα. Για ηρεμίστε ρε παιδιά. Κι εμείς οι μαργαρίτες διαφέρουμε μεταξύ μας κι όμως ταιριάξαμε.

Παραμυθός: Είπε η Μαργαρίτα-Ρίτα, μια άλλη μαργαρίτα που από την αρχή κοίταζε με συμπάθεια την παπαρούνα.

Μαργαρίτες 13-14 (ή όλες μαζί) απορημένες) Τι λες Ρίτα; Πώς διαφέρουμε μεταξύ μας, αφού είμαστε όλες άσπρες;

Μαργαρίτα Ρίτα: Για κοιτάζτε καλά! πόσα φύλα έχεις εσύ; Πόσα εσύ;.

Παραμυθός: Κι άρχισαν να μετρούν τα φύλλα τους, τα κοτσάνια τους και τις ρίζες τους. Κατάλαβαν ότι είχαν αρκετές διαφορές. Ο ήλιος από τον ουρανό έστησε αυτί και παρακολουθούσε το λιβάδι φώναζε στις Μαργαρίτες. Τόπε μάλιστα και σε πολλές γλώσσες.

Ήλιος: Μη στενοχωριέστε από δω που είμαι σας βλέπω όλους και όλες και μπορώ να σας ζεστάνω όπου και αν είστε. Γιατί όλοι και όλες κάτω από τις ακτίνες μου είστε ίσοι και ίσες.

Παραμυθός: Και το τελευταίο σύννεφο καθώς έφευγε άφησε και τη τελευταία του σταλαγματιά φωνάζοντας κι αυτό όσο πιο δυνατά μπορούσε, αφού άκουσε τον ήλιο.

Σύννεφο: Και το νερό είναι για όλους. Είναι δικαίωμα και κάθε φορά που θα χρειάζεστε περισσότερο θα σας φέρνω εγώ όσο θέλετε. Μη το ξεχνάτε αυτό.

Παραμυθός: Έτσι με τον καιρό, οι μαργαρίτες άρχισαν να γίνονται φίλες με την παπαρούνα. Περνούσαν πολύ καλά όλες παρέα. Η παπαρούνα είχε γίνει μέλος της ομάδας τους, κι ας ήταν Κόκκινη. Κατάλαβαν πως ούτε το φαγητό τους τρώει ούτε τον ήλιο τους παίρνει. Έφταναν όλα για όλους. Ήρθε τότε κι ο αέρας και τους έφερε ένα μήνυμα που είχε ακούσει από τους ανθρώπους

Αέρας: Άκουσα τους ανθρώπους να λένε πως τώρα που το λιβάδι είναι ασπροκόκκινο και πολύχρωμο τους άρεσε περισσότερο

Παραμυθός: Άρχισε να σφυρίζει και οι μαργαρίτες το 'στησαν στο τραγούδι και στο χορό μαζί με τα παιδιά που ήρθαν εκδρομή με τους δασκάλους και τις δασκάλους τους, για να χαρούν την ομορφιά του λιβαδιού. Άκουσαν μάλιστα μια δασκάλα να λέει :

Δασκάλα: Μιας και είναι σήμερα και παγκόσμια μέρα του Νερού και της Ποίησης ας πούμε παιδιά το σύνθημά μας να το ακούσουν όλα τα λουλούδια στο λιβάδι.

Όλοι/ες μαζί: Είμαστε όλοι και όλες ίσοι. Δεν έχει σημασία το χρώμα, αν είμαι αγόρι ή κορίτσι, από ποια χώρα έρχομαι τι γλώσσα μιλάω και ποια είναι η θρησκεία μου. Έχω δικαίωμα να με αντιμετωπίζουν το ίδιο και να με σέβονται.

Τραγούδι : τα παιδιά ζωγραφίζουν

Ενδεικτικά μουσικά κομμάτια για μουσική επένδυση του δρώμενου

Βιβάλντι άνοιξη

Βιβάλντι: καταιγίδα

<http://www.youtube.com/watch?v=sBaZLxCCje0>

Χατζηδάκης: έρχονται τα σύννεφα

<http://www.youtube.com/watch?v=eT5rwzngv5Q>

Χαϊνηδες:εισαγωγή από τα παρακάτω

<http://www.youtube.com/watch?v=CnmGHSiH2c4>

<http://www.youtube.com/watch?v=XIV8S8SFJPg&feature=related>

Σωκράτης Μάλαμας: εισαγωγή από τα παρακάτω

http://www.youtube.com/watch?v=tr73LYD_PBs&feature=related

Για 4ο δίσκο

1. «Ονειρεύομαι την ημέρα που τα τέσσερα μικρά παιδιά μου θα μπορούν να ζουν σε μια χώρα, όπου δε θα κρίνονται με βάση το χρώμα τους , αλλά με βάση το χαρακτήρα τους»

Martin Luther King

2. Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού

Άρθρο 2: την αρχή να δίνονται σε όλα τα παιδιά όλα τα Δικαιώματα χωρίς εξαίρεση, και την υποχρέωση του κράτους να προστατεύει το παιδί ενάντια σε κάθε μορφής διάκριση.

3. **Επιστολή προς Γαλάτες:** «Ουκ ένι Ιουδαίος, ουδέ Έλλην , ουκ ένι δούλος ουδέ ελεύθερος, ουκ ένι άρσεν και θήλυ. Πάντες γαρ υμείς εις έστε εν Χριστώ Ιησού.

4. Αναφορά στους ξένους στο λόγο του Ευαγγελίου στο σχετικό εδάφιο της σωτηρίας στη Μέλλουσα Κρίση. Λόγος του Χριστού: «Ξένος ήμην και συνηγάγετέ με» **Ματθαίου Ευαγγέλιο, κε΄35**

5. **Σύνταγμα 1843 άρθρο 9:** «Κάθε άνθρωπος αργυρόνητος ή δούλος , αμα πατήσει επί ελληνικού εδάφους, είναι ελεύθερος άνθρωπος»

6. Κείμενο: Νότια Αφρική: η περίπτωση του Humphrey (1)

Στις 22 Οκτωβρίου του 1985, στις δύο το πρωί ο **Humphrey**, ένα αγόρι 12 ετών συνελήφθη από την αστυνομία. Αστυνομικοί ήρθαν να τον ζητήσουν από το σπίτι του, στο Diephclof, κοντά στο Γιοχάνεσμπουργκ και τον πήραν, χωρίς να δώσουν την παραμικρή εξήγηση στους γονείς του.

Οι δικηγόροι της οικογένειας πήγαν στη διοίκηση της αστυνομίας στην Πραιτώρια, για να πληροφορηθούν τον τόπο, όπου κρατείτο ο **Humphrey**. Ήταν αδύνατον να πάρουν την παραμικρή πληροφορία. Ούτε τους επιβεβαίωσαν επίσημα αν το παιδί βρισκόταν σ' ένα κρατητήριο της αστυνομίας.

Πολύ αργότερα έμαθαν ότι ο **Humphrey** βρισκόταν στο αστυνομικό Τμήμα του Σοβέτο. Στις 25 Οκτωβρίου οι δικηγόροι γνωστοποίησαν στην αστυνομία ότι είχαν την πρόθεση να υποβάλουν αίτηση αποφυλακίσεως στο Ανώτατο Δικαστήριο. Κατά τη διάρκεια της ημέρας ο **Humphrey** αφέθηκε ελεύθερος χωρίς να απαγγελθεί επίσημη κατηγορία εναντίον του.

Προηγουμένως η αστυνομία είχε προβεί σε μια εικονική απόλυση. Είχαν απολύσει το παιδί και, αφού το άφησαν να περπατήσει λίγο, για να πάει στο σπίτι του, το ξανάβαλαν στη φυλακή (πρόκειται για ένα «κόλπο» που συχνά χρησιμοποιείται, για να τρομοκρατήσει τους κρατούμενους).

